

بررسی میزان تناسب مجموعه منابع اطلاعاتی کتابخانه مرکزی دانشگاه علوم پزشکی همدان با نیازهای جامعه استفاده کننده

حسین وکیلی مفرد

عضو هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی همدان؛ yakili@umsha.ac.ir

محمد رضا امیری

عضو هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی همدان؛ m.r.amiri@umsha.ac.ir

تاریخ دریافت: ۸۸/۸/۲۰ تاریخ تصویب: ۸۹/۱/۱۵

چکیده

هدف: هدف این تحقیق تعیین میزان تناسب مجموعه منابع اطلاعاتی کتابخانه مرکزی دانشگاه علوم پزشکی همدان با نیازهای جامعه استفاده کننده است.

روش: در این پژوهش از روش پیمایشی- توصیفی استفاده شده و ابزار گردآوری اطلاعات پرسشنامه است. جامعه پژوهش شامل کلیه اعضای جامعه استفاده کننده از کتابخانه مرکزی دانشگاه علوم پزشکی همدان می باشد، که از بین آن ها یک نمونه آماری ۳۴۵ نفری بصورت تصادفی جهت انجام پژوهش انتخاب شدند.

یافته ها: نتایج پژوهش نشان می دهد که ۴۰/۹ درصد مراجعه کنندگان به کتابخانه مرکزی، جهت دسترسی به منابع اطلاعاتی مورد نیاز خود "اغلب اوقات" از این کتابخانه استفاده می کنند. ۳۵/۱ درصد جامعه استفاده کننده از کتابخانه مرکزی دانشگاه، میزان تناسب کتاب های فارسی موجود با نیازهای اطلاعاتی خود را در حد "زیاد" ارزیابی نموده اند... مهمترین عواملی که در افزایش تناسب بین مجموعه منابع اطلاعاتی و نیازهای استفاده کنندگان کتابخانه موثر بوده اند عبارتند از: روزآمد بودن منابع، تهیه منابع در موضوعات مختلف، توجه به درخواستهای استفاده کنندگان، تهیه راهنمای استفاده از منابع جدید و تهیه انواع منابع به شکل الکترونیک.

واژه های کلیدی: دانشگاه علوم پزشکی همدان، کتابخانه مرکزی، تناسب مجموعه، نیازهای اطلاعاتی

مقدمه

کتابخانه‌های دانشگاهی به عنوان بخشی از نظام آموزش عالی، پایگاه اصلی ارائه اطلاعات مورد نیاز اعضای هیأت علمی و دانشجویان محسوب می‌شوند و نقشی بسیار مهم در گردآوری و انتقال اطلاعات علمی ایفا می‌کنند. سالانه حجم انبوهی از مدارک و اطلاعات، با صرف هزینه‌های سنگین، گردآوری، آماده‌سازی، سازماندهی و در پایگاه‌های اطلاعاتی دستی و ماشینی ذخیره می‌گردد و برای تهیه این مدارک و اطلاعات، هزینه‌های ارزی و ریالی زیادی صرف شده و هزینه‌های مضاعفی نیز برای نگهداری و حفاظت از آن‌ها منظور می‌شود. از این رو، فراهم کردن امکان دسترسی مستقیم کاربران به اطلاعات و تأکید بر نیازهای اطلاعاتی آنان، از مهم‌ترین مسائلی است که لازم است شالوده کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی بر آن استوار گردد (گیلوری، ۱۳۷۴، ص ۶۵). بنابراین، کتابخانه‌ها و به‌ویژه کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی دانشگاهی، به منظور تحقق اهداف و رسالت‌های خود ناگزیر از داشتن مجموعه‌ای توانمند هستند که بتوانند پاسخگوی نیازهای جامعه استفاده‌کننده باشند. برای داشتن چنین مجموعه‌ای، می‌بایست کم و کیف مجموعه و خدمات ارائه شده مورد ارزیابی قرار گرفته و نقاط قوت و ضعف آن مشخص شود.

بیان مسئله

نقش کتابخانه‌های دانشگاهی در فرآیند آموزش و پژوهش و ارتقای سطح علمی و فرهنگی جامعه دانشگاهی کاملاً شناخته شده است. این کتابخانه‌ها، پایگاه اصلی ارائه اطلاعات مورد نیاز به مراجعین خود و به‌ویژه دانشجویان و اساتید محسوب می‌شوند. جامعه استفاده‌کننده کتابخانه‌های دانشگاهی، نیازهای مختلفی دارند که از آخرین انتشارات در زمینه موضوعی و رشته علمی آنان گرفته تا منابع مختلف غیر موضوعی برای پر کردن اوقات فراغت و ارتقای سطح فرهنگی، اجتماعی و اطلاعاتی آنان را شامل می‌شود. بنابراین، کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی دانشگاهی برای ایفای نقش خود، باید مجموعه‌ای متناسب با

نیازهای جامعه استفاده‌کننده خود داشته باشند و همواره مجموعه خود را با فراهم کردن منابع اطلاعاتی جدید، پویا کرده و رضایت جامعه استفاده‌کننده را فراهم نمایند.

اما کتابخانه‌ها و به‌ویژه کتابخانه‌های دانشگاهی، از یک طرف با مشکلاتی از قبیل افزایش حجم انتشارات، کاهش بودجه، محدودیت فضا و روند رو به رشد قیمت منابع اطلاعاتی روبرو هستند و از طرف دیگر رفع نیازها و تأمین رضایت استفاده‌کننده از کتابخانه و مرکز اطلاع‌رسانی محور اصلی وجودی آن واحد تلقی می‌شود و همه تلاش‌ها و سرمایه‌گذاری‌ها برای احداث کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی و تهیه منابع مختلف، به منظور ارائه خدمات بهتر به مراجعه‌کنندگان است (مرادی مقدم، ۱۳۸۴). رانگانانان به کتابخانه‌ها به عنوان موجوداتی رشد‌یابنده، و به استفاده‌کنندگان به منزله هسته مرکزی کلیه فعالیت‌های کتابخانه‌ای می‌نگرد و بر این اصل تأکید می‌کند که همه تلاش‌ها باید در جهت برآوردن نیاز استفاده‌کنندگان صورت پذیرد (ساها، ۱۳۷۳).

هر چند پیشرفت‌های فناوری اطلاعات در جهت کاهش برخی از مشکلات فوق‌الذکر به مدد کتابخانه‌ها آمده‌اند، اما هنوز مشکلاتی نیز وجود دارند که برای به حداقل رساندن این مشکلات، باید کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی نیازهای اطلاعاتی استفاده‌کنندگان و منابع علمی خود را همواره مورد بررسی قرار دهند تا منابع مورد نیاز برای مطالعه، آموزش و پژوهش را فراهم نمایند (عبادالله عموقین، ۱۳۸۰).

کتابخانه مرکزی دانشگاه علوم پزشکی همدان در مرکز مجتمع دانشگاه قرار داشته و با توجه به عدم وجود کتابخانه در دانشکده‌های پزشکی و پیراپزشکی، نقش مهمی در ارائه منابع و خدمات اطلاعاتی در دانشگاه ایفا می‌نماید. لذا با توجه به مطالب فوق و از آنجا که هدف کتابخانه برآوردن انتظارات مراجعه‌کنندگان است، پژوهش حاضر، میزان تناسب مجموعه منابع کتابخانه مرکزی دانشگاه علوم پزشکی همدان با نیازهای جامعه استفاده‌کننده را بررسی می‌نماید تا با مشخص شدن نظرات استفاده‌کنندگان و نقاط قوت و ضعف مجموعه در تأمین

نیازهای اطلاعاتی آنان، برنامه‌ریزی و اقدامات لازم برای رسیدن به وضعیت مطلوب صورت پذیرد.

هدف و فایده پژوهش

هدف این پژوهش، تعیین میزان تناسب مجموعه منابع اطلاعاتی کتابخانه مرکزی دانشگاه علوم پزشکی همدان با نیازهای جامعه استفاده‌کننده است. نتایج این تحقیق می‌تواند با مشخص نمودن میزان تناسب مجموعه منابع اطلاعاتی مذکور با نیازهای استفاده‌کنندگان، مشخص نمودن نقاط قوت و ضعف مجموعه و تعیین نیازهای استفاده‌کنندگان کتابخانه مرکزی، برنامه‌ریزان و مسئولان امر را در مصرف بهینه بودجه تخصیص یافته، تهیه و گردآوری منابع اطلاعاتی مناسب به منظور افزایش تناسب بین مجموعه منابع اطلاعاتی و نیازهای استفاده‌کنندگان و ارائه خدمات مطلوب‌تر، یاری نماید.

روش و جامعه پژوهش

در این پژوهش از روش پیمایشی استفاده شده است. جامعه پژوهش شامل کلیه اعضای استفاده‌کننده از کتابخانه مرکزی دانشگاه علوم پزشکی همدان است که مجموعاً شامل ۳۴۴۰ نفر می‌باشند که از بین آنها با استفاده از نمونه‌گیری تصادفی، حجم نمونه‌ای معادل ۳۴۵ نفر تعیین شد.

ابزار گردآوری اطلاعات و روش تجزیه و تحلیل

برای جمع‌آوری داده‌ها، از پرسشنامه‌ای با ۱۷ پرسش (۱۴ پرسش بسته و ۳ پرسش باز) استفاده شد. پرسشنامه‌ها با مراجعه حضوری به کتابخانه و پس از توجیه پاسخ‌دهندگان توزیع و جمع‌آوری شدند. اطلاعات استخراج شده از پرسشنامه‌ها با استفاده از نرم افزار آماری SPSS و روش آمار توصیفی تجزیه و تحلیل شده است.

پرسش‌های پژوهش

- ۱- جامعه مورد بررسی، چه میزان از کتابخانه مرکزی دانشگاه استفاده می‌نمایند؟
- ۲- افراد مورد بررسی، چه میزان به هر یک از انواع اطلاعاتی در کتابخانه مرکزی نیاز دارند؟
- ۳- افراد مورد بررسی، چه میزان تنوع موضوعی منابع اطلاعاتی موجود در کتابخانه مرکزی را متناسب با نیازهای خود می‌دانند؟
- ۴- منابع اطلاعاتی موجود در کتابخانه مرکزی، چه میزان پاسخگوی نیازهای استفاده‌کنندگان می‌باشند؟
- ۵- چه عواملی در افزایش تناسب بین منابع اطلاعاتی و نیازهای جامعه استفاده‌کننده مؤثرند؟

کتابخانه مرکزی دانشگاه علوم پزشکی همدان

کتابخانه مرکزی دانشگاه علوم پزشکی همدان در سال ۱۳۶۴ با تصویب قانون جداسازی دانشگاه‌های علوم پزشکی از وزارت علوم، تحقیقات و فن‌آوری، از کتابخانه دانشگاه بوعلی سینای همدان منفک و با انتقال کتب و منابع علوم پزشکی به این دانشگاه در فضایی به وسعت ۲۰۰۰ متر مربع و متشکل از بخش‌های مختلف تأسیس و به‌طور رسمی فعالیت خود را شروع کرده است. کتابخانه مرکزی در مجتمع دانشگاه قرار داشته و با توجه به عدم وجود کتابخانه دانشکده‌ای در دانشکده‌های پزشکی و پیراپزشکی، نقش بسیار مهمی در ارائه خدمات اطلاعاتی به استادان و دانشجویان ایفا می‌نماید. در حال حاضر، مجموعه کتابخانه به صورت باز اداره می‌شود. مجموعه منابع کتابخانه با استفاده از سیستم رده‌بندی کتابخانه ملی پزشکی امریکا (NLM) و کتابخانه کنگره (LC)، فهرست‌نویسی و رده‌بندی شده و اطلاعات علمی با استفاده از نرم‌افزار جامع کتابخانه‌ای پارس آذرخش، ذخیره و قابل جستجو می‌باشند. تا زمان انجام تحقیق حاضر، تعداد کل کتاب‌های فارسی موجود در کتابخانه ۲۹۳۲۰ جلد،

تعداد کل کتاب‌های لاتین ۱۶۲۲۴ جلد و تعداد کل کتاب‌های مرجع ۳۶۰۷ جلد است. از سال ۱۳۸۶، مجلات فارسی صرفاً به صورت الکترونیک و در قالب بانک اطلاعات نشریات فارسی کشور (فهرستگان) تهیه و از طریق شبکه در دسترس می‌باشد. تعداد مجلات لاتین چاپی کتابخانه ۸۲ عنوان و تعداد کل مجلات لاتین الکترونیک ۵۳۷۵ عنوان می‌باشد که در قالب کتابخانه ملی دیجیتال علوم پزشکی و پایگاه‌های اطلاعاتی مختلف از جمله Elsevier, Blackwell, Ovid, Proquest, MD Consult قابل دسترس می‌باشند. تعداد پایان‌نامه‌های موجود در کتابخانه ۱۸۷۷ عنوان، گزارش طرح‌های تحقیقاتی ۴۷۳ عنوان و سی‌دی‌ها و فیلم‌های آموزشی بیش از ۹۲۰ عنوان می‌باشند.

پیشینه پژوهش در ایران

ملکی نوجه دهی (۱۳۷۳) در تحقیق خود در خصوص بررسی نظرات دانشجویان در مورد خدمات کتابخانه‌های دانشگاه شهید بهشتی، دریافت که موارد مختلفی مانند روزآمد بودن نشریات، توان کتابخانه در ارتقای سطح علمی دانشجویان، تهیه کتب مورد نیاز، دستیابی به منابع از طریق مراجعه مستقیم به قفسه‌های کتابخانه و وجود نسخ متعدد از کتب توصیه شده توسط اساتید در اکثر کتابخانه‌ها، رضایت خاطر دانشجویان را به همراه نداشته است. یکی از مهمترین پیشنهادها ارائه شده توسط دانشجویان، افزایش منابع علمی روزآمد بوده است. یافته‌های تحقیق منصور قناعی (۱۳۷۳) نشان داد که بیشترین میزان استفاده دانشجویان از مجموعه‌های کتابخانه مرکزی، مربوط به استفاده از مجلات علمی و تخصصی داخلی است. به‌کارگیری کتابداران متخصص و کادر قوی، روزآمد کردن مجموعه و استفاده از تکنولوژی‌های جدید مانند کامپیوتر با توجه به نیاز سیستم و امکانات موجود جهت افزایش استفاده از کتابخانه مرکزی پیشنهاد شده است.

صیامیان (۱۳۷۸) دریافت که ارتباط معناداری بین روزآمد بودن مجموعه منابع اطلاعاتی و گرایش بیشتر دانشجویان در استفاده از آنها وجود دارد و جهت

استفاده بهینه از نشریات و منابع پزشکی موجود و پایگاه اطلاعاتی مدلاین، برگزاری دوره‌های آموزشی ضروری است.

صفری راد (۱۳۷۹) در تحقیق خود در خصوص نیازهای اطلاعاتی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه شیراز و نقش کتابخانه‌ها در تأمین این نیازها، دریافت که مهم‌ترین عوامل عدم دسترسی به اطلاعات، محدود بودن ساعات کار کتابخانه‌ها، محدود بودن امکانات جهت دریافت اطلاعات از خارج و موجود نبودن منبع اطلاعاتی در کتابخانه می‌باشد. دانشجویان تحصیلات تکمیلی به منظور جستجوی اطلاعات از هر دو منبع چاپی و رایانه‌ای استفاده می‌کنند. همچنین، دانشجویان مورد بررسی، نقش کتابخانه‌های دانشکده‌ها را از نظر تأمین نیازهای اطلاعاتی خود، بین متوسط و کم ارزیابی کرده‌اند.

نتایج تحقیق عبادالله عموقین (۱۳۸۰) نشان داد که مهم‌ترین انگیزه و هدف پاسنگویان از جستجوی اطلاعات، انجام کارهای پژوهشی، انتشار آثار علمی و انجام پروژه‌های درسی می‌باشد. همچنین، یافته‌ها نشان داد که در تأمین نیازهای اطلاعاتی پاسنگویان، کتابخانه‌های دانشکده‌ها مهم‌ترین نقش را دارند و پس از آن دانشجویان از کتابخانه مرکزی دانشگاه جهت تأمین نیازهای اطلاعاتی خود استفاده می‌کنند.

یافته‌های تحقیق قربانی (۱۳۸۰) نشان داد که بین اولویت نیازهای اطلاعاتی دانش‌آموزان و توانایی مجموعه منابع کتابخانه‌های دبیرستانی در برآوردن این نیازها، همخوانی وجود ندارد.

پژوهش مرادی‌مقدم (۱۳۸۴) نشان داد که منابع اطلاعاتی موجود در کتابخانه‌های دانشگاه شهید چمران اهواز، با نیازهای اطلاعاتی اعضای هیأت علمی همخوانی چندانی ندارد. میزان همخوانی در اکثر موارد "کم" و یا حداکثر "متوسط" بوده است و بنابراین منابع و خدمات کتابخانه‌ها نتوانسته نیازهای اطلاعاتی آنها را تأمین کند.

یافته‌های پژوهش محمدی و دوستدار (۱۳۸۷) نیز حاکی از آن است که کتابخانه مرکزی دانشگاه امام صادق (ع) نتوانسته به بیش از ۵۰ درصد نیازهای

اطلاعاتی دانشجویان تحصیلات تکمیلی پاسخ دهد. عواملی همچون بهروز نبودن منبع اطلاعاتی، محدودیت ساعات کار کتابخانه، عدم توجه به انتشارات علمی، عدم توجه به انتشارات الکترونیکی، عدم توجه به خواست‌های دانشجویان و ...، در این امر دخیل بوده‌اند.

پیشینه پژوهش در خارج از کشور

در تحقیق مک کارتی^۱ (۱۹۹۵) موضوعات اثربخشی و کارآمدی منابع، دلایل رضایت یا نارضایتی استفاده از کتابخانه و عوامل مؤثر بر بهبود کارایی استفاده از منابع، مورد بررسی قرار گرفت. بر اساس یافته‌های پژوهش، ۸۶ درصد دانشجویان ایجاد امکان دسترسی مستقیم به منابع و سیستم باز را توصیه نموده‌اند.

یانگ^۲ (۱۹۹۸)، به بررسی بخش امانت کتابخانه‌های دانشگاهی و نقش آنها در تأمین نیازهای اطلاعاتی استفاده‌کنندگان پرداخت. او بیان می‌کند که فقر مجموعه منابع اطلاعاتی و ناتوانی آن در برآوردن نیازهای مراجعان، عامل اصلی نارضایتی جامعه استفاده‌کننده می‌باشد.

نتایج تحقیق موگان^۳ (۱۹۹۹) نشان داد که همه دانشجویان مورد بررسی، صرفنظر از رشته تحصیلی، نسبت به آنچه که انتظار می‌رود از منابع محدودتری استفاده می‌کنند.

اجی^۴ (۲۰۰۵) در مقاله خود ذکر می‌کند که ارزیابی مجموعه، در خصوص آنچه که هست، آنچه که مورد نیاز است و حتی اینکه تا چه اندازه به اهداف مجموعه‌سازی دست یافته‌ایم، اطلاعات کاملی در اختیار کتابداران و اطلاع‌رسانان قرار می‌دهد. بررسی مجموعه و تناسب آن با نیازهای استفاده‌کنندگان می‌تواند باعث مدیریت مطلوب منابع مالی و انتخاب و تهیه شکل مناسب منابع اطلاعاتی شود.

تجزیه و تحلیل یافته های پژوهش

در این قسمت، یافته های استخراج شده از پرسشنامه های پژوهش در قالب جداول آماری ارائه و مورد بررسی قرار می گیرند. داده های جدول ۱، نشان می دهد که ۵۷/۱ درصد استفاده کنندگان از کتابخانه مرکزی دانشگاه را زنان و ۴۱/۲ درصد استفاده کنندگان را مردان تشکیل می دهند.

جدول ۱: توزیع فراوانی استفاده کنندگان از کتابخانه مرکزی بر حسب جنسیت

جنسیت	تعداد	درصد
زن	۱۹۷	۵۷/۱
مرد	۱۴۲	۴۱/۲
بی پاسخ	۶	۱/۷
جمع	۳۴۵	۱۰۰

جدول ۲ نشان می دهد که بیشترین درصد افراد استفاده کننده از کتابخانه مرکزی دانشگاه (۴۲/۶ درصد) در محدوده سنی ۱۸-۲۲ سال قرار دارند و پس از آن، ۲۲/۳ درصد استفاده کنندگان نیز در محدوده سنی ۲۳-۲۷ سال قرار دارند.

جدول ۲: توزیع فراوانی استفاده کنندگان از کتابخانه مرکزی بر حسب سن

گروه سنی	تعداد	درصد
۱۸-۲۲	۱۴۷	۴۲/۶
۲۳-۲۷	۷۷	۲۲/۳
۲۸-۳۲	۲۲	۶/۴
۳۳-۳۷	۳۵	۱۰/۱
۳۸-۴۲	۲۴	۷
۴۳ به بالا	۱۶	۴/۷
بی پاسخ	۲۴	۷
جمع	۳۴۵	۱۰۰

داده های جدول ۳ نشان می دهد که ۷۴/۲ درصد استفاده کنندگان از کتابخانه مرکزی دانشگاه دانشجو، ۱۲/۵ درصد از استفاده کنندگان، عضو هیأت علمی و ۱۳/۳ درصد از استفاده کنندگان را کارمندان و سایر موارد تشکیل می دهند.

جدول ۳: توزیع فراوانی استفاده‌کنندگان از کتابخانه مرکزی بر حسب وضعیت شغلی

وضعیت شغلی	تعداد	درصد
دانشجو	۲۵۶	۷۴/۲
عضو هیات‌علمی	۴۳	۱۲/۵
کارمند	۳۵	۱۰/۱
سایر موارد	۱۱	۳/۲
جمع	۳۴۵	۱۰۰

برای پاسخ به پرسش ۱ پژوهش، جدول ۴ تهیه شده است. این جدول نشان می‌دهد که ۴۰/۹ درصد مراجعه‌کنندگان به کتابخانه مرکزی، جهت دسترسی به منابع اطلاعاتی مورد نیاز خود "اغلب اوقات" از این کتابخانه استفاده می‌کنند. ۳۰/۱ درصد افراد مورد بررسی نیز "گاهی" از کتابخانه مرکزی استفاده می‌کنند.

جدول ۴: توزیع فراوانی میزان استفاده از کتابخانه مرکزی جهت دسترسی به منابع اطلاعاتی مورد نیاز

میزان استفاده از کتابخانه مرکزی	تعداد	درصد
همیشه	۵۷	۱۶/۵
اغلب اوقات	۱۴۱	۴۰/۹
گاهی	۱۰۴	۳۰/۱
بندرت	۴۳	۱۲/۵
جمع	۳۴۵	۱۰۰

در پاسخ به پرسش ۲ پژوهش، جدول ۵ تهیه شده است. این جدول نشان می‌دهد که نیاز ۳۵/۹ درصد استفاده‌کنندگان از کتابخانه مرکزی دانشگاه، به کتاب‌های فارسی موجود در این کتابخانه، در حد "متوسط" و ۳۴/۵ درصد، نیاز خود را به کتاب‌های فارسی در حد "زیاد" دانسته‌اند. ۳۷/۴ درصد از استفاده‌کنندگان از کتابخانه مرکزی دانشگاه، به کتاب‌های انگلیسی موجود در این کتابخانه، به میزان "متوسط" نیاز دارند. ۳۶/۸ درصد از پاسخ‌دهندگان، به کتاب‌های مرجع و مجلات فارسی موجود کتابخانه مرکزی، به میزان "متوسط" نیاز

دارند. ۳۵/۷ درصد از پاسخ‌دهندگان، به مجلات انگلیسی موجود در کتابخانه مرکزی، در حد "متوسط" نیاز دارند. ۳۸ درصد از افراد مورد بررسی، به پایگاه-های اطلاعاتی، جهت کسب اطلاعات، به میزان "متوسط" نیاز دارند. ۳۱/۶ درصد از پاسخ‌دهندگان نیز، به مجلات الکترونیک کتابخانه مرکزی، در حد "متوسط" نیاز دارند. ۳۵/۴ درصد از پاسخ‌دهندگان، به فیلم‌های موجود در کتابخانه مرکزی، به میزان "بسیار کم" نیاز دارند.

جدول ۵: توزیع فراوانی میزان نیاز به هر یک از انواع منابع اطلاعاتی در کتابخانه مرکزی دانشگاه

میزان نیاز منابع اطلاعاتی	بسیار زیاد		زیاد		متوسط		کم		بسیار کم		بی پاسخ	
	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد		
کتاب‌های فارسی	۳۳	۹/۶	۱۱۹	۳۴/۵	۱۲۴	۳۵/۹	۳۶	۱۰/۴	۲۳	۶/۷	۱۰	۲/۹
کتاب‌های انگلیسی	۱۵	۴/۳	۷۷	۲۲/۳	۱۲۹	۳۷/۴	۶۰	۱۷/۴	۴۰	۱۱/۶	۲۴	۷
کتاب‌های مرجع	۲۷	۷/۸	۹۹	۲۸/۷	۱۲۷	۳۶/۸	۵۰	۱۴/۵	۲۲	۶/۴	۲۰	۵/۸
مجلات فارسی	۲۲	۶/۴	۸۲	۲۳/۸	۱۲۷	۳۶/۸	۵۵	۱۵/۹	۳۲	۹/۳	۲۷	۷/۸
مجلات انگلیسی	۷	۲	۶۰	۱۷/۴	۱۲۳	۳۵/۷	۵۹	۱۷/۱	۶۰	۱۷/۴	۳۶	۱۰/۴
طرح‌های تحقیقاتی	۱۷	۴/۹	۴۶	۱۳/۳	۹۵	۲۷/۵	۸۹	۲۵/۸	۵۲	۱۵/۱	۴۶	۱۳/۳
پایان‌نامه‌ها	۱۲	۳/۵	۵۰	۱۴/۵	۹۷	۲۸/۱	۸۱	۲۳/۵	۵۳	۱۵/۴	۵۲	۱۵/۱
اینترنت	۵۶	۱۶/۲	۸۸	۲۵/۵	۸۹	۲۵/۸	۵۷	۱۶/۵	۲۵	۷/۲	۳۰	۸/۷
پایگاه‌های اطلاعاتی	۱۸	۵/۲	۶۶	۱۹/۱	۱۳۱	۳۸	۵۷	۱۶/۵	۳۴	۹/۹	۳۹	۱۱/۳
مجلات الکترونیک	۸	۲/۳	۶۱	۱۷/۷	۱۰۹	۳۱/۶	۶۵	۱۸/۸	۵۶	۱۶/۲	۴۶	۱۳/۳
کتاب‌های الکترونیک	۱۶	۴/۶	۳۱	۹	۹۰	۲۶/۱	۸۸	۲۵/۵	۶۶	۱۹/۱	۵۳	۱۵/۴
CD ها	۷	۲	۳۸	۱۱	۹۱	۲۶/۴	۷۲	۲۰/۹	۸۵	۲۴/۶	۵۲	۱۵/۱
فیلم‌ها	۱	۰/۳	۲۳	۶/۷	۷۶	۲۲	۶۵	۱۸/۸	۱۲۲	۳۵/۴	۵۸	۱۶/۸

داده‌های جدول ۶ نشان می‌دهد که ۴۱/۷ درصد استفاده‌کنندگان از کتابخانه مرکزی دانشگاه، میزان تناسب بین تنوع موضوعی کتاب‌های فارسی موجود در کتابخانه و نیازهای خود را، در حد "متوسط" می‌دانند. ۳۷/۱ درصد از افراد مورد بررسی، میزان تناسب بین تنوع موضوعی کتاب‌های انگلیسی موجود در کتابخانه و نیازهای خود را، در حد "متوسط" ارزیابی نموده‌اند. ۴۰/۶ درصد از پاسخ‌دهندگان، میزان تناسب بین تنوع موضوعی کتاب‌های مرجع موجود و نیازهای

خود را، در حد "متوسط" می‌دانند. به ترتیب، ۴۲/۶ و ۴۳/۲ درصد از استفاده-کنندگان، میزان تناسب بین تنوع موضوعی مجلات فارسی و مجلات انگلیسی موجود در کتابخانه و نیازهای خود را، در حد "متوسط" ارزیابی نموده‌اند. ۳۴/۲ درصد از افراد مورد بررسی، میزان تناسب بین تنوع موضوعی پایگاه‌های اطلاعاتی خریداری شده و نیازهای خود را، در حد "متوسط" می‌دانند. ۳۰/۴ درصد از پاسخ‌دهندگان، تناسب بین تنوع موضوعی CD های موجود در کتابخانه و نیازهای خود را، به میزان "متوسط" می‌دانند. ۳۱/۳ درصد نیز، میزان تناسب بین تنوع موضوعی فیلم‌های موجود در کتابخانه و نیازهای خود را، "بسیار کم" می‌دانند. جدول ۶ پاسخگوی سوال ۳ پژوهش نیز می‌باشد

جدول ۶: توزیع فراوانی میزان تناسب تنوع موضوعی منابع اطلاعاتی کتابخانه با نیازهای استفاده‌کنندگان

میزان تناسب منابع اطلاعاتی	بسیار زیاد		زیاد		متوسط		کم		بسیار کم		بی پاسخ	
	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد		
کتاب‌های فارسی	۳۰	۸/۷	۱۱۲	۳۲/۵	۱۴۴	۴۱/۷	۳۱	۹	۱۵	۴/۳	۱۳	۳/۸
کتاب‌های انگلیسی	۱۸	۵/۲	۷۷	۲۲/۳	۱۲۸	۳۷/۱	۶۷	۱۹/۴	۳۶	۱۰/۴	۱۹	۵/۵
کتاب‌های مرجع	۳۲	۹/۳	۹۱	۲۶/۴	۱۴۰	۴۰/۶	۴۶	۱۳/۳	۱۹	۵/۵	۱۷	۴/۹
مجلات فارسی	۲۱	۶/۱	۷۶	۲۲	۱۴۷	۴۲/۶	۵۹	۱۷/۱	۲۳	۶/۷	۱۹	۵/۵
مجلات انگلیسی	۱۰	۲/۹	۶۰	۱۷/۴	۱۴۹	۴۳/۲	۵۴	۱۵/۷	۴۴	۱۲/۸	۲۸	۸/۱
پایگاه‌های خریداری شده	۱۲	۳/۵	۴۹	۱۴/۲	۱۱۸	۳۴/۲	۷۸	۲۲/۶	۵۳	۱۵/۴	۳۵	۱۰/۱
CD ها	۷	۲	۲۸	۸/۱	۱۰۵	۳۰/۴	۸۵	۲۴/۶	۷۲	۲۰/۹	۴۸	۱۳/۹
فیلم‌ها	۳	۰/۹	۲۱	۶/۱	۶۷	۱۹/۴	۹۳	۲۷	۱۰۸	۳۱/۳	۵۳	۱۵/۴

داده‌های جدول ۷ نشان می‌دهد که ۳۵/۱ درصد از استفاده‌کنندگان از کتابخانه مرکزی دانشگاه، میزان پاسخگویی کتاب‌های فارسی موجود به نیازهای اطلاعاتی خود را در حد "زیاد" ارزیابی نموده‌اند. ۴۲/۳ درصد از استفاده‌کنندگان، میزان پاسخگویی کتاب‌های انگلیسی موجود به نیازهای خود را در حد "متوسط" ارزیابی نموده‌اند. ۴۰/۳ درصد نیز، میزان پاسخگویی کتاب‌های مرجع موجود به نیازهای خود را در حد "متوسط" ارزیابی نموده‌اند. ۳۲/۵ درصد از جامعه مورد بررسی، میزان پاسخگویی مجلات فارسی موجود در کتابخانه مرکزی به نیازهای خود را در حد "متوسط" و ۳۱ درصد نیز، میزان پاسخگویی مجلات انگلیسی

موجود در کتابخانه به نیازهای خود را در حد "متوسط" ارزیابی کرده‌اند. به ترتیب، ۳۱/۹ درصد و ۳۶/۸ درصد از افراد مورد بررسی، میزان پاسخگویی گزارش طرح‌های تحقیقاتی و پایان‌نامه‌های موجود در کتابخانه مرکزی را به نیازهای خود، در حد "کم" ارزیابی نموده‌اند. ۳۱/۳ درصد از جامعه مورد بررسی نیز، میزان پاسخگویی شبکه اینترنت دانشگاه به نیازهای خود را در حد "متوسط" ارزیابی نموده‌اند. ۲۹ درصد از پاسخ‌دهندگان، میزان پاسخگویی پایگاه‌های اطلاعاتی خریداری شده توسط دانشگاه را به نیازهای خود در حد "متوسط" ارزیابی نموده‌اند. به ترتیب، ۳۱ درصد و ۳۶/۵ درصد از افراد مورد بررسی، میزان پاسخگویی CD ها و فیلم‌های موجود در کتابخانه مرکزی به نیازهای خود را در حد "بسیار کم" ارزیابی نموده‌اند. جدول ۷ پاسخگوی سوال ۴ پژوهش نیز می‌باشد.

جدول ۷: توزیع فراوانی میزان پاسخگویی انواع منابع اطلاعاتی مورد بررسی به نیازهای استفاده کنندگان

منابع اطلاعاتی	میزان تناسب		بسیار زیاد		زیاد		متوسط		کم		بسیار کم		بی پاسخ
	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	
کتاب‌های فارسی	۳۶	۱۰/۴	۱۲۱	۳۵/۱	۱۱۱	۳۲/۲	۴۸	۱۳/۹	۱۳	۳/۸	۱۶	۴/۶	
کتاب‌های انگلیسی	۱۵	۴/۳	۶۰	۱۷/۴	۱۴۶	۴۲/۳	۶۵	۱۸/۸	۳۵	۱۰/۱	۲۴	۷	
کتاب‌های مرجع	۲۱	۶/۱	۸۵	۲۴/۶	۱۳۹	۴۰/۳	۵۵	۱۵/۹	۲۲	۶/۴	۲۳	۶/۷	
مجلات فارسی	۲۴	۷	۶۸	۱۹/۷	۱۱۲	۳۲/۵	۸۱	۲۳/۵	۲۷	۷/۸	۳۳	۹/۶	
مجلات انگلیسی	۷	۲	۵۸	۱۶/۸	۱۰۷	۳۱	۸۹	۲۵/۸	۴۷	۱۳/۶	۳۷	۱۰/۷	
طرح‌های تحقیقاتی	۷	۲	۳۴	۹/۹	۱۰۰	۲۹	۱۱۰	۳۱/۹	۵۰	۱۴/۵	۴۴	۱۲/۸	
پایان‌نامه‌ها	۱۰	۲/۹	۲۵	۷/۲	۸۷	۲۵/۲	۱۲۷	۳۶/۸	۴۹	۱۴/۲	۴۷	۱۳/۶	
اینترنت	۳۳	۹/۶	۷۳	۲۱/۲	۱۰۸	۳۱/۳	۵۶	۱۶/۲	۴۳	۱۲/۵	۳۲	۹/۳	
پایگاه‌های اطلاعاتی خریداری شده	۹	۲/۶	۵۴	۱۵/۷	۱۰۰	۲۹	۶۷	۱۹/۴	۷۶	۲۲	۳۹	۱۱/۳	
CD ها	۵	۱/۴	۲۱	۶/۱	۶۹	۲۰	۹۵	۲۷/۵	۱۰۷	۳۱	۴۸	۱۳/۹	
فیلم‌ها	۱	۰/۳	۱۷	۴/۹	۴۷	۱۳/۶	۹۵	۲۷/۵	۱۲۶	۳۶/۵	۵۹	۱۷/۱	

جهت پاسخگویی به پرسش ۵ پژوهش، جدول ۸ تهیه شده است. این جدول نشان می‌دهد که ۷۷/۷ درصد از استفاده‌کنندگان از کتابخانه مرکزی، "روزآمد بودن منابع" را از عوامل مؤثر در افزایش تناسب بین منابع و نیازهای اطلاعاتی خود دانسته‌اند. ۵۸/۳ درصد از افراد مورد بررسی نیز "تهیه منابع در موضوعات

مختلف" را در افزایش تناسب بین منابع و نیازهای اطلاعاتی خود مؤثر دانسته - ند. ۵/۵ درصد پاسخ‌دهندگان نیز "سایر موارد" را انتخاب نموده‌اند که در این خصوص، عواملی چون راهنمایی پرسنل کتابخانه و تهیه و ارائه لیست منابع جدید تهیه شده را ذکر کرده‌اند.

جدول ۸: توزیع فراوانی عوامل مؤثر در افزایش تناسب بین منابع اطلاعاتی با نیازهای استفاده‌کنندگان

عوامل مؤثر در افزایش تناسب بین منابع اطلاعاتی و نیازهای استفاده‌کنندگان	تعداد *	درصد *
روزآمد بودن منابع	۲۶۸	۷۷/۷
تهیه منابع در موضوعات مختلف	۲۰۱	۵۸/۳
تهیه انواع منابع به شکل الکترونیک	۹۱	۲۶/۴
افزایش دسترسی به اینترنت	۱۸۵	۵۳/۶
تهیه راهنمای استفاده از منابع جدید	۱۵۲	۴۴/۱
توجه به درخواست‌های استفاده‌کنندگان	۱۶۱	۴۶/۷
سایر موارد	۱۹	۵/۵

* پاسخ‌دهندگان مجاز بوده‌اند بیش از یک گزینه را انتخاب نمایند.

نتیجه‌گیری

خدمات کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی، ارتباط نزدیک و تنگاتنگی با جامعه استفاده‌کننده از آنها دارند به عبارت دیگر که اهمیت وجود این گونه مراکز، به خدمات آنها و میزان پاسخگویی به نیازهای اطلاعاتی مراجعان و رضایت آنان وابسته است. در واقع، چکیده و عصاره تمامی خدمات کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی، عرضه اطلاعات به جامعه استفاده‌کننده است.

بررسی و بازنگری در مجموعه منابع اطلاعاتی و اهمیت دادن به نظرات و خواسته‌های استفاده‌کنندگان، اصل مهم هر نظام اطلاع‌رسانی موفق به شمار می‌آیند و هر کتابخانه و مرکز اطلاع‌رسانی بدون در نظر گرفتن نقش استفاده‌کننده، نمی‌تواند رسالت خود را به نحو کامل به انجام برساند. نظام اطلاعاتی با هدف نهایی برآورده ساختن نیازهای استفاده‌کنندگان، سازمان می‌یابد و تمامی فعالیت-

های آن اعم از خدمات، دستاوردها و مجموعه عملکردها، در جهت رسیدن به این هدف صورت می‌گیرد.

کتابخانه دانشگاهی، به‌ویژه کتابخانه مرکزی دانشگاه، به عنوان مهم‌ترین منبع اطلاعاتی آموزشی و پژوهشی جامعه علمی خود، باید مجموعه‌ای متوازن، سازمان‌یافته و جامع در رشته‌های مربوط و هماهنگ با اهداف و برنامه‌های دانشگاه فراهم آورد. این مجموعه باید حاوی تازه‌ترین اطلاعات و مدارک موجود در اشکال مختلف چاپی یا غیر چاپی باشد.

با بررسی نظرات و دیدگاه‌های استفاده‌کنندگان در خصوص تناسب مجموعه با نیازهای اطلاعاتی آنان، به‌ویژه در کتابخانه‌های دانشگاهی، می‌توان نقاط قوت و ضعف را مشخص نمود و مجموعه‌ای مناسب و نزدیک به معیارهای علمی پذیرفته شده، تدارک دید و گام مهمی در راستای تحقق اهداف علمی، آموزشی و پژوهشی برداشت. پژوهش حاضر تلاشی در این راستا می‌باشد. در ذیل به بررسی خلاصه نتایج پژوهش می‌پردازیم:

۴۲/۶ درصد افراد استفاده‌کننده از کتابخانه مرکزی دانشگاه، در محدوده سنی ۱۸-۲۲ سال قرار دارند. ۵۷/۱ درصد استفاده‌کنندگان از کتابخانه مرکزی دانشگاه را زنان و ۴۱/۲ درصد استفاده‌کنندگان را مردان تشکیل می‌دهند. ۷۴/۲ درصد استفاده‌کنندگان از کتابخانه مرکزی دانشگاه، دانشجو و ۱۲/۵ درصد استفاده‌کنندگان نیز عضو هیأت علمی دانشگاه می‌باشند. این امر نشانگر لزوم توجه بیشتر به تهیه متون درسی، آموزشی و سایر منابع مورد نیاز دانشجویان در رشته‌های مختلف می‌باشد.

در پاسخ به پرسش ۱ پژوهش، می‌توان گفت که ۴۰/۹ درصد مراجعه‌کنندگان به کتابخانه مرکزی، جهت دسترسی به منابع اطلاعاتی مورد نیاز خود "اغلب اوقات" از این کتابخانه استفاده می‌کنند. ۳۰/۱ درصد افراد مورد بررسی نیز "گاهی" از کتابخانه مرکزی استفاده می‌کنند. بطور کلی، می‌توان گفت ضرورت توجه و برنامه‌ریزی به منظور سوق دادن استفاده‌کنندگان و به‌ویژه دانشجویان به مراجعه به کتابخانه و استفاده بیشتر از منابع آن، کاملاً محسوس می‌باشد.

در پاسخ به پرسش ۲ پژوهش، می‌توان گفت که به ترتیب، ۳۵/۹ درصد، ۳۷/۴ درصد، ۳۶/۸ درصد، ۳۵/۷ درصد و ۳۸ درصد استفاده‌کنندگان از کتابخانه مرکزی دانشگاه، به کتاب‌های فارسی، کتاب‌های انگلیسی، مجلات فارسی، مجلات انگلیسی و پایگاه‌های اطلاعاتی موجود در این کتابخانه، در حد "متوسط" نیاز دارند. در خصوص سایر منابع نیز، میزان نیاز بیشترین درصد استفاده‌کنندگان در حد متوسط و کم می‌باشد. طبق به نظر اجی (۲۰۰۵)، فقر مجموعه منابع اطلاعاتی و ناتوانی آن در برآوردن نیازهای مراجعان، عامل اصلی نارضایتی و استفاده کم مراجعان می‌باشد. علت اصلی نتیجه‌گیری فوق را نیز می‌توان عدم توجه کافی به درخواست‌ها و نظرات استفاده‌کنندگان در مجموعه‌سازی دانست.

در پاسخ به پرسش ۳ پژوهش، می‌توان گفت ۴۱/۷ درصد استفاده‌کنندگان از کتابخانه مرکزی دانشگاه، میزان تناسب بین تنوع موضوعی کتاب‌های فارسی موجود در این کتابخانه با نیازهای خود را، در حد "متوسط" می‌دانند. به ترتیب، ۳۷/۱ درصد، ۴۲/۶ درصد، ۴۳/۲ درصد و ۳۴/۲ درصد از افراد مورد بررسی، میزان تناسب بین تنوع موضوعی کتاب‌های انگلیسی، مجلات فارسی، مجلات انگلیسی و پایگاه‌های اطلاعاتی خریداری شده با نیازهای خود را، در حد "متوسط" ارزیابی نمودند. بطور کلی، در تمامی انواع منابع اطلاعاتی، بیشترین درصد استفاده‌کنندگان، میزان تناسب بین تنوع موضوعی منابع اطلاعاتی و نیازهای خود را، «متوسط» و یا «کم» ارزیابی نموده‌اند که این امر، نیازمند بازنگری در امر مجموعه‌سازی منابع کتابخانه مرکزی دانشگاه و تهیه منابع جدید و متنوع‌تر در موضوعات مختلف مورد نیاز و توجه به نظرات استفاده‌کنندگان به منظور افزایش میزان تناسب بین منابع اطلاعاتی و نیازهای مراجعان و پاسخگویی به نیازهای آنان می‌باشد.

در پاسخ به پرسش ۴ پژوهش، می‌توان گفت که ۳۵/۱ درصد جامعه استفاده‌کننده از کتابخانه مرکزی دانشگاه، میزان پاسخگویی کتاب‌های فارسی موجود به نیازهای اطلاعاتی خود را در حد "زیاد" ارزیابی نموده‌اند. به ترتیب، ۴۲/۳

درصد، ۳۲/۵ درصد، ۳۱ درصد و ۲۹ درصد از استفاده‌کنندگان کتابخانه مرکزی، میزان پاسخگویی کتاب‌های انگلیسی، مجلات فارسی، مجلات انگلیسی و پایگاه‌های اطلاعاتی موجود به نیازهای خود را در حد "متوسط" ارزیابی نموده‌اند. بطور کلی، در تمامی انواع منابع اطلاعاتی، به استثنای کتاب‌های فارسی، بیشترین درصد استفاده‌کنندگان، میزان پاسخگویی منابع اطلاعاتی به نیازهای خود را، «متوسط» و یا «کم» ارزیابی نموده‌اند. صفری (۱۳۷۹)، مرادی مقدم (۱۳۸۴) و محمدی و دوستدار (۱۳۸۷) نیز در پژوهش‌های خود به نتایج مشابهی دست یافته‌اند.

در پاسخ به پرسش ۵ پژوهش، می‌توان گفت که ۷۷/۷ درصد از جامعه استفاده‌کننده از کتابخانه مرکزی دانشگاه، "روزآمد بودن منابع" را از عوامل مؤثر در افزایش تناسب بین منابع و نیازهای اطلاعاتی خود دانسته‌اند. سپس، سایر عوامل از جمله: تهیه منابع در موضوعات مختلف، افزایش دسترسی به اینترنت و توجه به درخواست‌های استفاده‌کنندگان در افزایش تناسب بین منابع و نیازهای اطلاعاتی مؤثر می‌باشند. ملکی نوجه‌دهی (۱۳۷۳)، منصور قناعی (۱۳۷۳) و محمدی و دوستدار (۱۳۸۷) نیز در پژوهش خود، بر عوامل یاد شده در بالا و همچنین دریافت نظرات دانشجویان و اساتید در تهیه منابع کتابخانه تأکید نموده‌اند. دقت و توجه به این عوامل، ضمن افزایش میزان تناسب بین مجموعه منابع و نیازهای اطلاعاتی، باعث افزایش میزان رضایت استفاده‌کنندگان و استفاده بهینه از منابع اطلاعاتی کتابخانه خواهد شد و این به معنی تحقق اهدافی است که همه کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی به دنبال آن هستند.

پیشنهادها

۱. ارزیابی مجموعه منابع اطلاعاتی در فواصل دوره‌ای به منظور بهره‌گیری حداکثر از بودجه موجود و تهیه منابع اطلاعاتی متناسب با نیاز استفاده‌کننده؛
۲. تهیه کتاب‌ها، مجلات، پایگاه‌های اطلاعاتی و سایر منابع علمی در همه رشته‌های موجود در دانشگاه و متنوع بودن منابع اطلاعاتی؛

۳. استفاده از نظرات جامعه استفاده‌کننده (اعضای هیأت علمی، دانشجویان، محققان، کارشناسان و ...) در زمینه ارزیابی و خرید انواع اطلاعاتی علمی.
۴. افزایش امکانات استفاده از اینترنت و پایگاه‌های اطلاعاتی علمی در کتابخانه مرکزی دانشگاه؛
۵. تهیه و ارائه منابعی که شکل الکترونیکی آنها وجود دارد یا در دسترس است به شکل الکترونیک، از قبیل مجلات الکترونیک، کتاب‌های الکترونیک و پایگاه‌های اطلاعاتی مختلف.
۶. بازبینی و حذف هر ساله منابع قدیمی، فرسوده و بلااستفاده و تهیه منابع اطلاعاتی روزآمد و پُراستفاده جهت غنی‌سازی و افزایش کارایی مجموعه.
۷. استفاده از فارغ‌التحصیلان مجرب کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی در کلیه بخش‌های کتابخانه مرکزی دانشگاه.
۸. راهنمایی مراجعان و استفاده‌کنندگان از کتابخانه مرکزی دانشگاه در خصوص یافتن و استفاده از منابع کتابخانه مرکزی، به وسیله تهیه بروشورها و راهنماها و همچنین راهنمایی کتابدار و اطلاع‌رسان.

پی‌نوشت‌ها

1. Mc Carthy
2. Young
3. Maughan
4. Agee

منابع

- سها، کارنا (۱۳۷۳). بررسی رفتار استفاده‌کنندگان. فصلنامه پیام کتابخانه، ۴ (۱۲): ۱۰۵-۱۱۴.
- صفری راد، فاطمه (۱۳۷۹). بررسی نیازهای اطلاعاتی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه شیراز و نقش کتابخانه‌ها در تأمین این نیازها. پایان‌نامه کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی، دانشگاه شیراز.
- صیامیان، حسن (۱۳۷۸). بررسی میزان علاقمندی و استفاده دانشجویان از کتابخانه‌های دانشکده‌ای دانشگاه علوم پزشکی مازندران (ساری). فصلنامه کتاب، ۱۰ (۴): ۶۹-۷۴.
- عبداللّه عموقین، جعفر (۱۳۸۰). بررسی نیازهای دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه تبریز به منابع اطلاعاتی و نقش کتابخانه‌های دانشگاه در تأمین آن نیازها. پایان‌نامه کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی، دانشگاه شیراز.

- قربانی، ولی (۱۳۸۰). بررسی نیازهای اطلاعاتی دانش‌آموزان دبیرستانی شهر مشهد و ارزیابی توانایی مجموعه کتابخانه‌ها در برآوردن این نیازها. فصلنامه کتابداری و اطلاع‌رسانی، ۴ (۱): ۲۷-۴۴.
- گیلوری، عباس (۱۳۷۴). اطلاع‌رسانی و تغییر خدمات مرجع. فصلنامه کتاب، ۶ (۳ و ۴): ۶۹-۸۵.
- محمدی، کورش؛ دوستدار، یحیی (۱۳۸۷). نقش کتابخانه مرکزی دانشگاه امام صادق (ع) در تأمین نیازهای اطلاعاتی دانشجویان تحصیلات تکمیلی آن دانشگاه. کتابداری، ۴۲ (۴۸)، ۱۷۵-۲۰۲.
- مرادی مقدم، حسین (۱۳۸۴). بررسی میزان رضایت از کتابخانه‌های مرکزی دانشگاه شهید چمران و علوم پزشکی اهواز. فصلنامه کتاب، ۱۶ (۱): ۱۴۵-۱۵۸.
- ملکی نوجه‌دهی، مجید (۱۳۷۳). بررسی نظرات دانشجویان در مورد خدمات کتابخانه‌های دانشگاه شهید بهشتی در نیم‌سال دوم تحصیلی ۷۲-۷۳. پایان‌نامه کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی، دانشگاه تهران.
- منصورقناعتی، جمشید (۱۳۷۳). بررسی نظرات دانشجویان کارشناسی ارشد و دکتری درباره دلایل و چگونگی استفاده از کتابخانه مرکزی دانشگاه‌های تربیت مدرس، تهران و شهید بهشتی. پایان‌نامه کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی، دانشگاه تهران.

References

- Agee, J. (2005). Collection evaluation: A foundation for collection development. *Collection Building*, 24(3):92-95.
- Mc Carthy, C.A. (1995). Student perceived effectiveness using the university library. *College and research libraries*, 56(3):120-128.
- Maughan, P. (1999). Library Resources and Services: A Cross-Disciplinary Survey of Faculty and Graduate student use and satisfaction. *The journal of Academic Librarianship*, 25(5):345-366.
- Young, B. (1998). Circulation service- is it meeting the user's needs? *The journal of academic librarianship*, 2(3):120-128